

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ስላሴ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- የማህደር ኤጀንሲ ባለቤት ወ/ሮ አለምነሽ ኤርሞ የቀረበ የለም

ተጠሪ፡- ወ/ሪት አለም መስፍን ተወካይ ገበየ ደጉ ቀረቡ።

መዝገቡ ያደረገው ለውሣኔ ሲሆን ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የጉዳት ካሳ ክስ የሚመለከት ሲሆን የተጀመረው በፌ/የመ/ደረጃ ፍርድ ቤት በተጠሪ ከሚሰጡት ነው። ቀርቦ የነበረውም ክስ ተከሣሽ ከሚሰጡት ወደ ቤይሩት ለስራ ብር 8000 በማስከፈል የተከኛ ሲሆን አሰሪዬ ከ3ኛ ፎቅ ወርወራኝ በግራ እግራ ላይ 30% ዘላቂ ጉዳት ደርሶብኛል፤ በተጨማሪም አሰሪዬ የስድስት ወር ደመወዝ በወር 100 ዶላር ወይም ብር 1300 ያልከፈሉኝ ሲሆን ለህክምና እና ትራንስፖርት እንዲሁም ለምግብ ወጪ አውጥቼያለው። በመሆኑም ተከሣሽ ለደረሰብኝ ጉዳት ኃላፊ ስለሆነ ወደፊት በወር ብር 130 የቀረብኝ ሆኖ ለ33 ዓመት በጉዳት ምክንያት ያጣሁትን እና ሌሎች ወጪዎችን ጨምሮ ብር 200430 /ሁለት መቶ ሺህ አራት መቶ ሰላሳ ብር/ ተከሣሽ እንዲከፍል እንዲወስንልኝ የሚል ነው። በቀረበው ክስ ላይ ተከሣሽ መልስ እንዲሰጥበት ታዞ በሰጠው መልስ ተከሣሽ ብር 8000 /ስምንት ሺህ ብር/ አልተቀበለም፤ ተቀብሎ ቢሆንም ይመልስልኝ ማለት አይችሉም፤ በአሠሪያቸው ያልተከፈላቸው ደመወዝም የለም፤ የስድስት ወራት ደመወዝ በዌስተርን ዩኒቨርሲቲ ለአቶ አያልነህ ገና ተልኳል። የከሣሽ ደህንነት እንዲጠበቅ ተገቢውን አድርገናል፤ አሰሪዎ ከፎቅ የወረወረቻት ስለመሆኑ የቀረበ ማስረጃ የለም፤ ተከሣሽም በሰብአዊነት አሳክሜያታለሁ እንደዚሁም ጉዳቱ የደረሰው ከካንሰር በሽታ ጋር በተያያዘ እንጂ በመውደቁ ባለመሆኑ የቀረበው ክስ ውድቅ እንዲሆን በማለት ተከራክራለች።

ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው የፌ/የመ/ደረጃ ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር እና ማስረጃ በመቀበል ጉዳቱ የደረሰው በመውደቁ ምክንያት ስለመሆኑ የቀረቡት ማስረጃዎች አያስረዱም በማለት የተጠየቀውን የጉዳት ካሳ ክስ ውድቅ ሲያደርግ ተከሣሽን ወደ ውጭ አገር ለመላኪያ በሚል ብር 8000 /ስምንት ሺህ ብር/ በአዋጅ ቁ. 632/2001 መሰረት መቀበል የሌለባቸውን የተቀበሉ በመሆኑ ለከሣሽ እንዲመልሱ እና የከሣሽን ደመወዝ በተመለከተ የስድስት ወራት ደመወዝ ስለመላኩ ማስረጃ ስለቀረበ ሁኖም ግን ከሣሽ የሰራቸው ለ11 ወራት በመሆኑ የቀሪዎቹን የ5/አምስት ወራት/ ደመወዝ ተከሣሽ እንዲከፍሏት በማለት ውሣኔ ሰጥቷል።

የአሁን ተጠሪ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት ያቀረበች ሲሆን ፍርድ ቤቱም ጉዳዩ ያስቀርባል በማለት የግራ ቀኙን ክርክር በመስማት ተጠሪ በተላካችበት አገር አሰሪዋ ከ3ኛ ፎቅ ላይ ተወርውራ በእግሯ ላይ ጉዳት የደሰረ ስለመሆኑ እና በዚህም ምክንያት በዊልቸር እየተንቀሳቀሰች እንደሆነ ከማረጋገጡ በላይ የቀረቡት የሰነድ ማስረጃዎች ደግሞ አመልካች ከቤይሩት አገር አስመጡ የተባለው እና ተጠሪ ከጥቁር አንድ ሆስፒታል ያቀረቡት የህክምና ማስረጃዎች ሲሆን 30% ቋሚ የአካል ጉዳት የደሰረባት ስለመሆኑ ስለሚያመለክቱ አመልካች ከሰጠችው የምስክርነት ቃል ጋር አንድ ላይ ስንመለከት በአሰሪዋ ከፎቅ ላይ በመወርወሯ ምክንያት ከላይ የተመለከተው ጉዳይ የደረሰባት ስለመሆኑ ያረጋግጣል በማለት 157440/ አንድ መቶ ሃምሳ ሰባት ሺህ አራት መቶ አርባ ብር/ አመልካች ለተጠሪ እንድትከፍል በማለት ክፍያው የሚፈጽምበትን አግባብ በማመልከት እና የሞራል ካሳ ብር 1000 /አንድ ሺህ ብር/ በተጨማሪ እንዲከፈላት ውሳኔ ሰጥቷል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት ያቀረበች ሲሆን ፍርድ ቤቱ የቀረበውን ቅሬታ በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 337 መሰረት ሰርዞታል። አሁን የቀረበው ቅሬታ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ሲሆን ጉዳዩ ያስቀርባል በመባሉ የግራ ቀኙ ክርክር በጽሑፍ ተሰምቷል። ችሎቱም የተነሱትን ክርክሮች ከተያዘው ጭብጥ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምሯል። እንደመረመረውም ጉዳዩ ለዚህ የሰበር ሰሚ ችሎት ያስቀርባል ሲባል ተይዞ የነበረው ጭብጥ አመልካች ደረሰ ለተባለው ጉዳት ኃላፊነት አለባቸው በማለት የመወሰኑን አግባብነት ለመመርመር በሚል በመሆኑ የተያዘው ጉዳይ በዚህ መልኩ ቀደም ሲል ከተያዘው ጭብጥ አኳያ ታይቶ እልባት ማግኘት ያለበት ሁኖ ተገኝቷል።

በዚህ መሠረት ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ አመልካች በአሰሪና ሰራተኛ አገናኝ አገልግሎት ሥራ የተሰማራ እንደመሆኑ መጠን የአዋጅ ቁ. 632/2001 አጠቃላይ ንባብ መገንዘብ እንሚቻለው በተለይ ወደ ውጭ አገር ለስራ የሚሄዱ ኢትዮጵያውያን መብታቸው፣ ድህንነታቸውና ክብራቸው ተጠብቆላቸው ወደ ስራ የሚሰማሩበትን አግባብ ለማመቻቸት በመሆኑ እና ይህንንም ኃላፊነት መወጣት ያለባቸው በዚህ ስራ የተሰማሩት እንደአመልካች ዓይነት ድርጅቶች ስለመሆናቸው ያስገነዝባል። አመልካችም ቢሆን በቦታች ፍርድ ቤት በተደረገው ክርክር የተጠሪ ድህንነት እንዲጠበቅ ተገቢውን ሁሉ አድርጎአለሁ በሚል እንጂ ኃላፊነት የለብኝም በሚል የቀረበ ክርክር የለም። በመሆኑም በዚህ የሰበር ሰሚ ችሎት ደረጃ አሰሪዋ ላይ ደረሰችው ጉዳት ኃላፊነት የለብኝም በሚል የቀረበው የአመልካች ክርክር ተቀባይነት ያለው ሁኖ አልተገኘም።

ሌላው የደረሰው ቋሚ የአካል ጉዳት ከምን የተነሳ እንደሆነ አመልካች ተጠሪ ባለባት የካንሰር በሽታ እንጂ በመውደቅ የደረሰ አይደለም በሚል ተከራክራለች። ተጠሪ በበኩሏ ጉዳት የደረሰብኝ አሰሪዬ ከ3ኛ ፎቅ ላይ ስለጣለችኝ የደረሰብኝ ነው በማለት ተከራክራለች። ይህን ክርክር በተመለከተ በተለይ የይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤቶች ተጠሪ በመውደቁ ምክንያት ቋሚ 30% የአካል ጉዳት የደረሰባት ስለመሆኑ በሰው እና በሰነድ ማስረጃ ተረጋግጧል ወደ ሚላው ድምዳሜ ደርሷል። ይህው የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሳኔ በፌ/ጠቅላይ ፍርድ ቤትም ፀንቷል። በተጠሪ አካል ላይ የደረሰው ቋሚ የአካል ጉዳት የደረሰው በመውደቅ ምክንያት ነው ወይስ በሌላ ምክንያት የሚለውን ክርክር ደግሞ የፍራ ነገር እንጂ የመሠረታዊ የህግ ስህተት ክርክር ባለመሆኑ በዚህ የሰበር ሰሚ ችሎት ደረጃ ሊነሣ የሚችል ሁኖ አልተገኘም።

በዚህ የክርክር ነጥብ ላይ ደግሞ የቦታች ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤቶች ጉዳቱ የደረሰው በደረሰባት የመውደቅ አደጋ ምክንያት እንደሆነ በፍራ ነገር ረገድ ድምዳሜ ላይ ደርሰዋል። ማስረጃን

መመዘን እና ፍሬ ጉዳይን ማጣራት ደግሞ የበታች ፍርድ ቤቶች ስልጣን በመሆኑ እና የዚህ የሰበር ሰሚ ችሎት ስልጣን መሠታዊ የህግ ስህተት ሲኖር ማቃናት ስለመሆኑ በኢ.ፌ.ዲ. ህገ መንግስት አንቀጽ 80/3/ሀ/ እና በአዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 10 ስር የተመለከተ በመሆኑ በፍሬ ነገር ረገድ በበታች ፍርድ ቤቶች የተደረሰበትን ድምዳሜ እንዳለ የምንቀበለው ይሆናል ማለት ነው። በመሆኑም አመልካች በተጠሪ ላይ የደረሰው ጉዳት በመውደቁ ሳይሆን በሌላ በሽታ ምክንያት ነው በማለት የምታነሣው ክርክር በዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ደረጃ የሚስተናገድ ባለመሆኑ አልፏል። አመልካችም ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለባት ተብሎ ለተጠሪ ካሳ እንድትከፍል መወሰኑ በአግባቡ ነው ከሚባል በስተቀር የሚነቀፍበትን ምክንያት አላገኘንም።

ባጠቃላይ የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት በተጠሪ ላይ ለደረሰው ቋሚ የአካል ጉዳት አመልካች ኃላፊነት አለባት በማለት ካሳ እንድትከፍል መወሰኑ እና የፌ/ጠቅላይ ፍርድ ቤትም ይህንን ውሳኔ ማጽናቱ በአግባቡና የተፈፀመ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለም ብለናል። በመሆኑም ቀጥሎ የተመለከተውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመዝ. ቁ. 72389 ጥቅምት 22 ቀን 2004 ዓ.ም እና የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝ.ቁ. 103953 ሐምሌ 06 ቀን 2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጡት ውሳኔ በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 348(1) መሰረት ፀንቷል።
2. አመልካች በተጠሪ ላይ ለደረሰው ቋሚ የአካል ጉዳት ኃላፊነት አለባት በማለት በፌ/የከፍተኛ እና የጠቅላይ ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ በአግባቡ ነው ብለናል።
3. በዚህ የሰበር ሰሚ ችሎት ታህሣስ 2 ቀን 2004 ዓ.ም በዋለው ችሎት ተሰጥቶ የነበረው የእግድ ትእዛዝ ተነስቷል።
4. በዚህ ችሎት በተደረገው ክርክር በግራ ቀኙ ለደረሰው ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፣ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ ብለናል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ዮ

ጉምሩክ

/ቀረጥ/

ግብር